

RIJKSUNIVERSITEIT GENT
Seminarie voor Vlaamse Dialektologie
Blandijnberg, 2
9000 GENT

Vragenlijst 20

april 1979

tel. (091)25.76.11
toestelnummer 4104

HET RUND (4)

Dialekt van : (stad, dorp,
gehucht, wijk), (gemeente), (provincie)

GESPROKEN DOOR :

OPGETEKEND DOOR :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortjaar :
Beroep :
Geboorteplaats vader :
Geboorteplaats moeder :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortjaar :
Beroep :
Volledig adres :
.

Wilt U de vragenlijst invullen voor slechts één plaats? De laatste gemeentefusie ten spijt, blijven alleen de oorspronkelijke dorpen voor ons dialektonderzoek de geografische referentiepunten. U vult dus in voor bijv. *Drongeon*, gemeente Gent.
Als U de zaken zelf niet voldoende kent, gaat U liefst te rade bij een ter plaatse geboren en getogen landbouwer.

Tracht ook steeds zo getrouw mogelijk de dialektische uitspraak weer te geven.

Melken

De heet in Uw dialect :

1. een rund dat gehouden wordt voor de melkwinning?
(melkkoe, melkbeest, baatkoe, baatbeest)
2. een koe die veel melk geeft?
(batige koe, baatkoe)
3. een koe waarvan de melk veel boter oplevert?
(boterkoe, z'is goed in de keerne)
4. de melk uit de uier trekken?
5. melken in de stal?
6. melken in de weide?
7. de eerste melkstralen laten wegvloeiën, of in een apart recipient ontvangen, voormelken?

Hoe noemt U in Uw dialect :

8. melken tot er geen melk meer in de uier blijft ?
9. een straal melkvocht die uit de uier spuit bij het melken ?
(*stresse, sterse, stris, striet, strip*)
10. melken met de volle hand ?
11. bij het melken met duim en vingers van boven naar onderen wrijven, eventueel om er de laatste melk uit te melken ?
(*trippen, strippen*)
12. de vingers of handen nat maken bij het melken ?
13. een drachtige koe te lang melken, ze niet behoorlijk droog laten gaan ?
(*vermelken*)
14. een niet drachtige koe zo lang mogelijk blijven melken ?
(*deuremelken, overmelken*)
15. Hoe heet zo'n niet drachtige koe die verder melk geeft ?
16. een krukje zonder leuning, op 3 of 4 poten, waar men op zit bij het melken ?
(*blokstoel, melkstoel*)
17. een krukje met één voet dat om te melken aan het lichaam vastgegespt wordt ?
18. de emmer waarin gemolken wordt ?
19. het houten juk dat op de schouders wordt gelegd om twee emmers te dragen ?
20. een rund de twee achterste poten bijeen binden als ze bij het melken niet stil kan staan of de neiging heeft te slaan ?
(*trape*)
21. het touw of ijzeren stel waarmee dat gedaan wordt ?
(*trape*)
22. de staart vastbinden tijdens het melken ?
23. Hoe heet de hoeveelheid melk die een koe geeft in één melkbeurt ?
(*maal*)

Hoe heet in Uw dialect :

24. de melk en boter voortkomend van één koe ?
(bate)
25. Kent U uitdrukkingen met "baat", "bate" ? Wat betekenen ze ?
26. Hoe noemt men het voedsel dat een grote melk- en/of botergifte verzekert ?
(batig, gebatig, gejuchtig)
- Hoe noemt men in Uw dialect :
27. de eerste melk na het kalven ?
28. de koe voor de eerste keer melken na het kalven ?
29. de hoeveelheid melk die de koe geeft de eerste keer na het kalven ?
('t riestemaal)
30. Hoe zegt men : minder melk gaan geven (van de koe) ?
31. stilaan verminderen en tenslotte ophouden te melken ?
(spennen, spennieren)
32. geen melk meer geven (v.d. koe) ?
33. een koe die maar drie goede speenen heeft ?
34. een speen met wratten op ?
35. gemakkelijk om te melken ?
36. moeilijk om te melken ?
Die koe is
(hertmolkg)
37. de melk niet op kunnen houden, laten uitlekken ?
38. machinaal melken ?

Verwerking van de melk

39. Hoe noemt U in Uw dialect : een melkmachine ?
40. pas gemolken of onbewerkte, dus niet afgeroomde melk ?
(nieuwmolken melk, kattenmelk, verse melk, zoete melk)

Hoe heet in Uw dialect :

41. het ouderwetse melkzift, vaak van paardehaar of dichte stof ? (zijde, zijje, zie, vliet, teems)	
42. Heeft (had) het latere melkzift van fijn metalen gaas een andere naam ? Welke ?	
43. Hoe heet het moderne melkzift met vervangbare filter ?	
44. Hoe zegt men : de melk "ziften" ?	
45. Hoe zegt men : "water bij de melk voegen" ? (dopen, blauwen)	
46. (van de melk gesproken) : een vetlaag erbovenop vormen ? (dikken, romen, zanen)	
47. de bovenste vetlaag die op stilstaande melk komt ?	
48. het vliesje dat op verwarmde melk komt ?	
49. Hoe zegt men : "ontromen" in het algemeen ?	

Voor het maken van boter werd (en wordt) niet steeds ontroomd. Hoe heette bij die werkwijze dan :

50. de kuip waarin de melk bewaard wordt tot ze moet gekarnd worden ?	
---	--

Als er wel ontroomd werd, was de gebruikelijke werkwijze oertijds het gieten van de melk in aarden (later verlakte) teilen waar dan een vetlaag op de melk kwam. Hoe heette dan :

51. zo'n teil ?	
52. het afgieten of afduwen met de vinger van de roomlaag ? (vlieten, afvlieten)	
53. de pot of kuip waarin de room verzameld werd ?	
54. het ingieten van de room uit de verschillende teilen in de roomkuip ? (insteken)	
55. de ontroomde melk ? (gevloten melk, vlote-, vleute-, fluitemelk)	
56. de kuip waarin de ontroomde melk wordt gegoten ?	

Als er mechanisch ontroomd wordt, hoe heet dan :

57. de machine waar dat mee gebeurt ?	
58. het ontromen van de melk met de machine ?	
59. hoe noemt men dan de ontroomde melk ?	
60. Hoe heet het afgescheiden vetbestanddeel van de melk waarvan boter gemaakt wordt ?	
61. de kuip waarin de room bewaard wordt en waarin men hem op de gepaste temperatuur laat komen ?	
62. een koperen ketel om melk te dragen ?
(verouderd; <i>melklauwer</i>)	
63. een metalen melkbus ?	
64. een soort mandewerk dat over de melkemmern of -teilen geplaatst wordt om de katten te beletten melk te likken ?	
65. Kent U oude inhoudsmaten om melk te meten ?
Naam + hoeveelheid a.u.b.	
66. Kent U "de melk zoeten" voor : aan de lucht blootstellen, verluchten ?
Of in een andere betekenis ?	
Hoe heet in Uw dialect :	
67. stremmen van melk ?	
68. een klein brokje of vlokje van stremmende of gestremde melk ?	
69. een klonter gestremde melk ?	
70. gestremde melk ?	
71. het produkt dat bij melk gevoegd wordt om die te doen stremmen ?	
72. het waterige gedeelte dat van gestremde melk gescheiden wordt ?	
73. het vastere gedeelte van gestremde melk waar het waterige gedeelte uitgeperst is ?	

Hoe heet in Uw dialect :

74. het zuur worden van melk ?

75. het bederven van melk ?

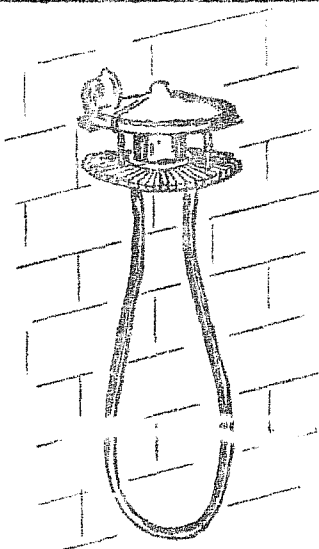
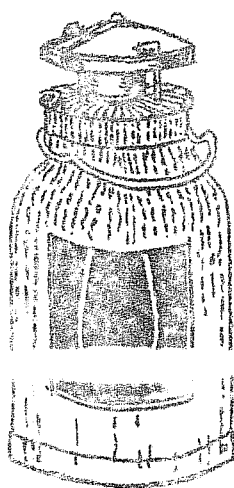
Melkkoeling

Hoe heet :

76. een melkbussenkoeler ?
(zie tekening)

77. een koeler met waterbak ?

78. een koeltank ?

melkbussenkoeler

(naar Lohmann-Steinmetz)

O U D E A M B A C H T E N

1. Voor de nieuwe korrespondenten :

Ons onderzoek naar de vaktaal van de kuiper is reeds ver gevorderd. Toch kunnen nieuwe gegevens de resultaten van dit onderzoek alleen maar ten goede komen. Wie nog niet aan onze enquête heeft deelgenomen, en belangstelling heeft, sturen wij graag de betreffende vragenlijst.

2. Voor allen : wij bereiden nieuwe vragenlijsten voor over het beroep van :

- touwslager (zeeldraaier);
- strovlechter (vlechter met stro en/of buntgras; bijv. bijenkorven).

Wil U in voorkomend geval hiernaast aanduiden welke vragenlijst U wenst te ontvangen. Bij voorbaat dank.

Ik wens een vragenlijst te ontvangen over :

kuiper

touwslager

strovlechter